

T.C.
HAZİNE ve MALİYE BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/43167

G.K.125

Sayı : 19809844-610- 319293
Konu : 7/43167 Esas Sayılı Soru Önergesi

21.05.2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 26/03/2021 tarihli ve 43452547-120.07-E.799846 sayılı yazı.

İlgi yazı ekinde alınan Ankara Milletvekili Sayın Nihat YEŞİL'e ait 7/43167 esas sayılı yazılı soru önergesine ilişkin olarak Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığından alınan bilgiler ekte yer almaktadır.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Lütfi ELVAN
Hazine ve Maliye Bakanı

Ek: 7/43167 Sayılı Soru Önergesi Cevabı

Ankara Milletvekili Sayın Nihat YEŞİL'e Ait
7/43167 Esas Sayılı Soru Önergesine İlişkin Olarak Türkiye İstatistik
Kurumu Başkanlığından Temin Edilen Bilgilerin Yer Aldığı Cevap
Metni

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK); işgücünün arz yönüne ilişkin temel veri kaynağı olan ve düzenli olarak uyguladığı Hanehalkı İşgücü Araştırması (HİA) ile nüfusun işgücü durumuna, istihdamda olanlara ve işsizlere yönelik ayrıntılı ve güncel bilgi derlemektedir. Ocak 2021 uygulaması ile birlikte uluslararası karşılaştırılabilirliği sürdürmek ve yayımlanan sonuçların zamanlılığını iyileştirmek amacıyla araştırma kapsamında bir takım düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

TÜİK, HİA'da 1988 yılından bu yana Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından belirlenen istihdam ve işsizlik tanımlarını kullanmaktadır. Ayrıca HİA, 2004 yılından itibaren Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (Eurostat) standartlarına uygun olarak yürütülmektedir.

İşsizlik konusunda uluslararası standartlar ILO önderliğinde ve tüm ülke istatistik ofisleriyle müzakere ve uzlaşısı sonucu belirlenmiş olup, tüm istatistik ofisleri gibi TÜİK'de hanehalkı işgücü anketinde bu tanım ve kavramları esas almaktadır. TÜİK tarafından uluslararası standartlar esas alınarak üretilen istihdam ve işsizlik verileri ILO, OECD, EUROSTAT, IMF, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlarca kullanılmakta ve diğer ülke verileri ile birlikte yayımlanmaktadır.

İşgücü piyasasının yapısında zaman içerisinde meydana gelen değişimlerin daha iyi ölçülebilmesi için güncellenmiş tanımlara ve ek göstergelere duyulan ihtiyaç nedeniyle ILO tarafından işgücü piyasası göstergelerinin tanım ve standartlarını gözden geçirmeye yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu kapsamda 2013 yılında, ILO tarafından gerçekleştirilen 19. Çalışma İstatistikçileri Konferansı'nda (ICLS) istihdam ve işsizliğin ölçümüne ilişkin tanım ve standartlar güncellenmiştir.

Eurostat, yeni tanımların uygulanması ve işgücü anketlerinde ülkeler arası uyumun sağlanması amacıyla standartlaştırma çalışmaları yapmıştır. Bu çalışmalar sonucunda alınan kararlara ilişkin Avrupa Birliği (AB) Bütünleşik Avrupa Sosyal İstatistik Tüzüğü (IESS) 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. İlgili AB tüzüğü doğrultusunda HİA tasarımı gözden geçirilerek yeni tanım ve kavramlara uyumlu bir soru kâğıdı tasarlanmıştır.

Ayrıca üçer aylık hareketli ortalamalar olarak aylık yayımlanan işgücü istatistikleri, 2021 Ocak ayından itibaren bağımsız aylık tahminler olarak yayımlanmaya başlamıştır. Hanehalkı İşgücü Araştırması'nda 2021 Ocak ayından itibaren, Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ile eş zamanlı olarak yapılan düzenlemelere ilişkin doküman TÜİK internet sitesinde detaylı olarak açıklanmaktadır.

Yapılan revizyon sonrasında üretilen göstergelerin zaman içinde karşılaştırılabilirliğini sağlamak amacıyla, temel işgücü göstergeleri istatistiksel ve ekonometrik yöntemlerle 2014 yılı Ocak ayına kadar geriye dönük olarak hesaplanmıştır. Bu nedenle 10 Mart tarihinde yayımlanan İşgücü İstatistiklerinin, Ocak 2021 aylık sonuçlarında belirtilen bir önceki aya göre değişimi tanım etkisinden kaynaklanmamaktadır. Bültende

yapılan karşılaştırmadaki önceki ay verisi karşılaştırılabilir olarak modelle üretilen geriye çekilmiş seriden elde edilen sonuçtur.

Bu kapsamda tanım ve standardı 19. ICLS ile belirlenen ve 2021 Ocak ayı ile birlikte yayımlanmaya başlanan tamamlayıcı göstergeler şunlardır;

1. Zamana bağlı eksik istihdam¹ ve işsizlerin bütünleşik oranı

$$[(\text{Zamana bağlı eksik istihdamdaki kişiler} + \text{İşsizler}) / \text{İşgücü}] * 100$$

2. İşsiz ve potansiyel işgücünün² bütünleşik oranı

$$[(\text{İşsiz} + \text{Potansiyel İşgücü}) / (\text{İşgücü} + \text{Potansiyel İşgücü})] * 100$$

3. Atıl işgücü oranı

$$[(\text{Zamana Bağlı Eksik İstihdam} + \text{İşsiz} + \text{Potansiyel İşgücü}) / (\text{İşgücü} + \text{Potansiyel İşgücü})] * 100$$

Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE)'de yeni bir hesaplama yöntemi söz konusu değildir. 2003=100 temel yıllık TÜFE, zincirleme endeks olarak hesaplanmakta; her yıl sadece fiyat derlenen yerleşim yerleri ve işyerleri, endeks sepetinde yer alan ürünler ve ağırlıkları, endeks sepetinde yer alan ürünlerin tanımları güncellenmektedir.

2021 yılında TÜFE için 81 ilin tamamı ve 225 ilçe kapsamında, 27.980 işyerinden toplam 415 madde ve 901 madde çeşidi için her ay yaklaşık 550.632 fiyat ve ayrıca 4.274 konuttan kira fiyatı derlenmektedir. TÜFE kapsamında fiyatı derlenen mal ve hizmetler belirlenirken, hanelerin en çok tükettiği ürünler dikkate alınarak bir enflasyon sepeti oluşturulmakta ve bu sepet ile sepette yer alan mal ve hizmetlerin aylık ortalama fiyatları TÜİK internet sayfasında yayımlanmaktadır.

TÜFE hanelerin sosyo-ekonomik özelliklerini dikkate alarak değil Türkiye'de yaşayan tüm haneleri kapsayacak ve genel Türkiye ortalamasını yansıtacak şekilde hesaplanmaktadır. TÜFE de amaç yaşam maliyetini ölçmek değil enflasyon ölçümünün hedeflendiği aynı tanımdaki sabit mal ve hizmet sepetinin zaman içerisindeki fiyat gelişimini ölçmektir.

Hissedilen enflasyonun daha yüksek olması, sadece ülkemiz için geçerli bir durum değildir. Avrupa Merkez Bankası tarafından yapılan bir çalışmaya göre, Avrupa ülkelerinde de ölçülen enflasyon (TÜFE) ve hissedilen enflasyon arasında oldukça önemli farklar bulunmaktadır. Örneğin İtalya'da Ocak 2005-Temmuz 2015 dönemine ait yıllık ölçülen enflasyon %1,9 iken hissedilen enflasyon %14,1'dir. Bu oranlar aynı dönemde İspanya için sırasıyla %2,1 ve %14,3'tür.

¹ Zamana bağlı eksik istihdam: İstihdamda olan, haftalık 40 saatten az çalışan ve referans döneminde daha fazla saat çalışmak isteyen ve kısa süre içerisinde daha fazla saat çalışabilecek olan kişilerdir.

² Potansiyel işgücü: Çalışma çağındaki nüfusa dahil olup referans döneminde ne istihdamda ne de işsiz olan kişilerden; iş arayan fakat kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olmayanlarla, iş aramadığı halde çalışma isteği olan ve kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olan kişilerdir.